

Prostředky „Modernizačního fondu“ na podporu obnovitelných zdrojů energie směřují výhradně do investic na výstavbu fotovoltaických elektráren

30.6.2025 - | Nejvyšší kontrolní úřad

Vláda ČR v roce 2024 rozhodla, že do roku 2030 bude 30 % spotřebované energie pocházet z obnovitelných zdrojů. Je tedy potřeba zapojit do sítě fotovoltaické elektrárny (FVE) o výkonu 10,1 GWp* a větrné elektrárny s výkonem 1,5 GW. NKÚ zjistil, že Ministerstvo životního prostředí (MŽP) a Státní fond životního prostředí (SFŽP) podporovaly z „Modernizačního fondu“ výhradně fotovoltaické projekty. Projekty ze čtyř NKÚ kontrolovaných výzev programu „Nové obnovitelné zdroje v energetice“ (RES+) s dotací 12 mld. Kč a s celkovým plánovaným nově instalovaným výkonem 2,2 GWp zdvojnásobí výkon solárních elektráren v ČR oproti roku 2022, kdy byl 2,1 GWp.

Na jiné obnovitelné zdroje, tedy např. na zmíněné větrné elektrárny, již v programu nezbývají peníze. Vládou stanovenému cíli se ČR přiblíží zejména prostřednictvím podnikatelských projektů. Přesto MŽP a SFŽP v dotacích významně zvýhodnily domácnosti. Zatímco dotace pro podnikatele nastavily na průměrnou částku 5 500 Kč na jeden kWp výkonu, domácnosti a obce a jimi zřízené organizace získaly dotaci v průměru 29 700 Kč na kWp výkonu FVE. Podpora, kterou MŽP a SFŽP poskytly na výstavbu FVE v domácnostech či na veřejných budovách, přináší pětikrát nižší instalovaný výkon FVE oproti podpoře poskytnuté podnikatelským subjektům. NKÚ dále konstatuje, že MŽP a SFŽP nedostatečně motivovaly k investicím do akumulace elektrické energie.

SFŽP, který je správcem prostředků „Modernizačního fondu“, obdržel od ledna 2021 do června 2024 od Evropské investiční banky (EIB) celkem 105,6 mld. Kč a příjemcům podpory vyplatil z různých programů „Modernizačního fondu“ 32,8 mld. Kč. Z toho 12,7 miliardy korun tvořily dotace z programu RES+. Jak už jsme uvedli v úvodním shrnutí, na tento konkrétní program se kontrola NKÚ zaměřila.

V roce 2023 v ČR pokrývaly obnovitelné zdroje celkovou spotřebu energie necelými 19 % (18,59 %). V prosinci 2024 přijala vláda usnesení, kterým stanovila, že do roku 2030 má z obnovitelných zdrojů pocházet 30 % celkové spotřeby energie. Aby bylo tohoto cíle dosaženo, je třeba do sítě zapojit fotovoltaické elektrárny o výkonu 10,1 GWp* a větrné elektrárny s výkonem 1,5 GW.

Podpořené podnikatelské projekty (ze čtyř kontrolovaných výzev RES+) s dotací ve výši 12 mld. Kč a s celkovým plánovaným nově instalovaným výkonem 2,2 GWp zdvojnásobí výkon solárních elektráren v ČR oproti roku 2022, kdy byl 2,1 GWp. NKÚ zjistil, že MŽP a SFŽP z programu RES+ podporovaly výhradně fotovoltaické projekty. ČR u EIB obhájila investice na fotovoltaické projekty financované z programu RES+ ve výši 73 mld. Kč, což představuje 95 % z posledního odhadu alokace programu RES+ ze září 2024. Pokud v průběhu let 2025 až 2030 nedojde ke zvýšení příjmů „Modernizačního fondu“, které jsou závislé na vývoji cen emisních povolenek, a současně dojde k realizaci již obhájených investic programu RES+, nebudou v „Modernizačním fondu“ peněžní prostředky na podporu jiných obnovitelných zdrojů energie.

Podle dalšího zjištění NKÚ nastavily MŽP a SFŽP u fotovoltaických elektráren významně odlišné

podmínky podpory podnikatelům a domácnostem. Zatímco podnikatelské subjekty získaly dotaci na jeden kWp výkonu v průměrné výši 5 500 Kč, domácnosti, obce a jimi zřízené organizace získaly v průměru 29 700 Kč na kWp výkonu FVE. Přínos fotovoltaických elektráren je na rodinných domech a na veřejných budovách k plánovanému nově instalovanému výkonu fotovoltaických elektráren pětikrát nižší (0,5 GWp) oproti projektům podnikatelských subjektů (2,2 GWp).

NKÚ analyzoval strukturu příjemců podpory z řad podnikatelů. Zjistil, že více než 9 mld. Kč, tedy tři čtvrtiny podpory z kontrolovaných výzev RES+, získalo pouze 15 příjemců podpory, a to na 219 z celkem 725 podpořených projektů. Největší příjemce dostane podporu ve výši 4,4 mld. Kč na 49 projektů.

NKÚ dále zjistil, že investice do nově instalovaného výkonu obnovitelných zdrojů energie, které MŽP a SFŽP v prvních čtyřech kontrolovaných výzvách RES+ podpořily, zahrnují novou kapacitu bateriové akumulace elektrické energie pouze na úrovni 7 % plánovaného instalovaného výkonu FVE. Zvyšování instalovaného výkonu FVE přitom klade zvýšené nároky na rozvoj přenosové a distribuční sítě a akumulace.

Při kontrole podmínek podpory NKÚ zjistil, že MŽP a SFŽP ve dvou kontrolovaných výzvách bonifikovaly uhelné regiony (Karlovarský kraj, Moravskoslezský kraj a Ústecký kraj). Kvůli tomuto zvýhodnění vzroste díky podpořeným projektům celkový instalovaný výkon FVE v uhelných regionech ve srovnání s rokem 2022 více než šestinásobně a v ostatních krajích ČR pouze o třetinu.

Kontrola prověřila 12 projektů. Podle NKÚ příjemci podpory využili peníze v souladu se schválenými cíli.

Odbor komunikace

Nejvyšší kontrolní úřad

* U FVE se pro označení výkonu obvykle používá jednotka „peak“ (špičkový výkon) - označuje maximální výkon, který dokáže fotovoltaický panel nebo celá elektrárna vyrobit za standardních testovacích podmínek.

<https://www.nku.cz/cz/pro-media/tiskove-zpravy/prostredky-modernizacniho-fondu-na-podporu-obnovitelných-zdroju-energie-smeruji-vyhradne-do-investic-na-vystavbu-fotovoltaických-elektráren-id14788>